

**Громадська організація  
«Київська наукова організація  
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ  
НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників міжнародної  
науково-практичної конференції:

**«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФАКТОРИ  
РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ  
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

5–6 лютого 2021 року

ЧАСТИНА II

Київ  
2021

УДК 37.01+159.9(063)  
С 91

**Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук:** матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 5–6 лютого 2021 року). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2021. – Ч. 2. – 104 с.

УДК 37.01+159.9(063)  
С 91

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

© Колектив авторів, 2021  
© Київська наукова організація педагогіки та психології, 2021

## ЗМІСТ

### СЕКЦІЯ 8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

**Антонишина Н. А., Скрипник Н. І.**

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ  
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ..... 6

**Богданов Є. П.**

НАВЧАННЯ СТАРОСТ НОВОСТВОРЕНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ  
ГРОМАД З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ  
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ..... 10

**Ворона О. В.**

ОПТИМІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМ РОБОТИ  
З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ, КЕРУЮЧИСЬ  
ТЕОРІЄЮ РОЗВ’ЯЗАННЯ ВІНАХІДЛИВИХ ЗАДАЧ (ТРВЗ) ..... 13

**Гришко Т. Г.**

ЗНАЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ  
ДЛЯ ЗОБРАЖЕННЯ МИРУ І ДУХОВНОСТІ..... 17

**Грошовенко О. П., Ольхова О. В.**

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПОЗИТИВНОЇ  
МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ  
«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ..... 21

**Zhuravel V. V.**

SOME MODERN APPROACHES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING ... 25

**Журавко Т. В.**

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ФОРМУВАННІ  
ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ..... 27

**Косько С. М.**

МАРШ – КИДКИ ЯК ФОРМА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ  
КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ..... 29

**Кушнір К. В., Шандригось А. М.**

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ  
НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ..... 31

**Лю Яньші**

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ  
КОМПЕТЕНТНІСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ..... 33

**Муляр Н. М., Благун О. А.**  
ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ПОШУКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ  
УЧНІВ У СИСТЕМІ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.... 38

**Олійник О. В.**  
ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ  
З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ... 42

**Савченко В. А.**  
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ  
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ  
НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ..... 45

**Сидорович М. М., Краснова Т. Д.**  
РОЗРОБЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ГУРТКА  
НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО  
ДОСЛІДЖЕННЯ З ФІТОТЕСТУВАННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ  
БУТИЛЬОВАНОЇ ВОДИ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ..... 48

**Тимошук О. О.**  
ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ  
ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ..... 52

**Титок І. В.**  
ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІОНОГО НАВЧАННЯ  
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ..... 55

**Торохтій Л. Ю.**  
РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА УРОКАХ  
МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ..... 58

**Фель М. Л.**  
СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ..... 61

**Чеботар Ю. В., Стрілецька Н. М.**  
РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ  
ТА РОЗВИТКУ ДИТИНИ..... 64

**Яремчук Н. С., Лук'янчук А. В.**  
ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАПИТАНЬ  
ЯК ПРИЙОМ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ..... 67

## **СЕКЦІЯ 9. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА**

**Бесседа В. В.**  
МОТОРНА СФЕРА У ДІТЕЙ ІЗ ЗПМР З ПОРУШЕННЯМИ ПОСТАВИ ...70

**Грибок Н. М., Караба Р. І.**  
КОРЕКЦІЯ ФУНКЦІЇ РІВНОВАГИ У ДІТЕЙ ЗІ СПАСТИЧНИМИ  
ФОРМАМИ ЦЕРЕБРАЛЬНОГО ПАРАЛІЧУ ЗАСОБАМИ ПІОТЕРАПІЇ ... 74

## **СЕКЦІЯ 10. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА**

**Спринський О. Р.**  
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО  
МИСТЕЦТВА НА ОСОБИСТІСНИЙ  
ТА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У ДІТЗДІ «НАДІЯ» ..... 78

## **СЕКЦІЯ 11. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**Гривняк М. П.**  
АСЕРТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ  
ЯК ЧИННИК ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ..... 83

**Добрінова І. Л., Пастух Н. С., Саранча І. Г.**  
СОЦІАЛЬНІ ПОТРЕБИ РОМСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ..... 85

**Melnychuk D. P., Mohelnytska L. F.**  
ECONOMICS AND SOCIAL WELFARE SCIENTIFIC TERMINOLOGY:  
A GLOBAL DIMENSION OF CONTENT  
AND MORPHOLOGICAL DYNAMICS FROM THE STANDPOINT  
OF THE PSYCHOLINGUISTIC APPROACH ..... 89

## **СЕКЦІЯ 12. ЮРИДИЧНА ТА ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

**Васюк К. М.**  
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОКУЛЕСИКИ  
В ПРОЦЕСІ ДЕТЕКЦІЇ БРЕХНІ ..... 91

**Гачак-Величко Л. А., Гачак Р. Б.**  
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ  
ДИТЯЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ..... 94

## **СЕКЦІЯ 13. ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ; ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

**Ейвас В. В.**  
ВИДИ ТА МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ  
В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ..... 98

## СЕКЦІЯ 8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

**Антонишина Н. А.**, студентка III курсу  
педагогічного факультету

**Скрипник Н. І.**, кандидат філологічних наук,  
завідувач кафедри української філології

*КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»  
м. Вінниця, Україна*

### **ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

У сучасній лінгводидактиці все частіше вживаються поняття «соціокультурний», «соціокультурна змістова лінія», «соціокультурна компетентність», що зумовлено посиленою увагою науковців, лінгводидактів, вчителів-практиків до проблеми формування соціокультурної компетентності як одного із важливих показників готовності сучасної молоді до ефективної комунікації та як одного із необхідних чинників формування духовної культури особистості.

Нині навчання української мови у початковій школі має бути спрямоване на «формування соціокультурної компетентності, яка охоплює загальнокультурний розвиток учасників освітнього процесу, адаптацію їх до життя в певному соціальному середовищі, громадянське, патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання» [6, с. 3].

У новітній типовій програмі для 1-2 класів початкової школи зазначено: «Метою мовно-літературної освіти здобувачів початкової освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читачької компетентностей, розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговування нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі, розвитку емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей» [9, с. 194]. Молодший шкільний вік є важливим періодом для засвоєння соціальної культури. Саме в цей час закладається ряд новоутворень, що забезпечують ефективність соціального становлення. Учні засвоюють соціальні й культурні норми, втрачають орієнтацію на дорослого та зближуються з однолітками.

Аналіз поняття соціокультурної компетенції/компетентності, виявлення основних підходів до визначення його змісту і структури в сучасній педагогічній науці представлено в загальнофілософських (О. Карпукін, О. Захарова, О. Астаф'єва), лінгвістичних (В. Сафонова, П. Сисоєв, Г. Воробйов, Є. Верещагін) і лінгводидактичних дослідженнях (Д. Кобцев, А. Хуторський, О. Вербицький, К. Пономарьова та ін.).

В. Сафонова вважає, що структура соціокультурної компетенції як цілісна системи взаємопов'язаних компонентів поєднує країнознавчу, лінгвокраїнознавчу і соціолінгвістичну компетенцію.

Одне з перших визначень феномена «соціокультурна компетентність» було запропоноване фахівцями Ради Європи у дослідженні «Threshold 1990» як «одна зі складових комунікативної компетентності, яку розуміють як здатність до адекватної взаємодії у ситуаціях повсякденного життя, становлення і підтримки соціальних контактів за допомогою мови» [3]. У «Словнику української мови» подано лаконічне визначення: «Соціально-культурний – пов'язаний з культурою суспільства» [7, с. 476], аналогічне трактування представлено у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» [2, с. 1360]. У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» М. Пентиліук визначає соціокультурну компетентність як «якість особистості, що відбиває своєрідність формування національномовної картини світу, оволодіння національно маркованими мовними одиницями, українським мовленнєвим етикетом» [8, с. 229].

Д. Кобцев до змісту соціокультурної компетентності відносить знання україноцентричної спрямованості, зокрема про духовні та матеріальні цінності українського народу; правила українського мовленнєвого етикету; лексичне значення слів власне українського походження різних тематичних груп; українські прислів'я, приказки, загадки, легенди, перекази, пісні, фразеологічні звороти тощо [4, с. 22].

Терміном «соціокультурна змістова лінія» послуговуються досить тривалий час науковці й методисти іноземних мов, виділяючи, здебільшого, як домінанту країнознавство, а точніше так звані «фонові знання» про країну та її культуру. У чинних навчальних програмах з української мови для 1-4 класів, розроблених з урахуванням європейського досвіду навчання й потреб сучасного суспільства, зміст навчання української мови структурується за чотирма змістовими лініями: мовленнєвою, мовною, соціокультурною і діяльнісною. Соціокультурна змістова лінія спрямована на формування соціокультурної компетентності молодших школярів і передбачає ознайомлення з Україною як державою, її символікою, особливостями національної культури українців, засвоєння найуживаніших формул мовленнєвого етикету і виховання культуромовної поведінки під час спілкування.

На уроках української мови слід успішно застосовувати спостереження над мовою тексту соціокультурної тематики, запитання та завдання, які потребують залучення матеріалу з різних навчальних предметів, виконання системи вправ, роботу з підручником, впровадження інноваційних форм і методів навчання і т. ін.).

Основним дидактичним матеріалом для формування соціокультурної компетентності здобувачів освіти початкової школи є тексти. Учитель дає учням текст, який вони повинні прочитати. У процесі читання вчитель знаходить декілька цікавих моментів та пропонує відповісти на питання по тексту. Таким чином, коли учасники освітнього простору будуть читати текст, вони будуть його аналізувати, дізнаватися щось нове про культуру, звичаї та обряди країни і також будуть розвивати свої комунікативні навички, формувати патріотичні почуття, національну самосвідомість.

Наприклад, *Україна – це наша країна. Вона велика і красива. Куди не поїдь, скрізь побачиш зелені гаї, безкраї поля, маленькі і великі ріки. У селах і містах живуть працюючі люди. Серед них українці, росіяни, євреї, татари й інші народи. Усі вони живуть у дружбі та злагоді. Ти також живеш в Україні. Україна – твоя Батьківщина.* Після прослуховування тексту учням можна запропонувати відповісти на запитання такого змісту: *Як називається наша країна? Від якого слова утворилося слово Батьківщина? З чого складається наша Батьківщина? Які народи живуть у нашій країні?*

Можна зробити висновок, що розвиток соціокультурної компетенції учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови може відбуватися за допомогою різних видів мовленнєвої діяльності (засвоєння походження і написання географічних назв рідної місцевості; читання та слухання текстів, усних розповідей про історичне минуле свого міста чи села, його визначні місця; написання творів про земляків, які прославили рідний край; участь у проєктах, присвячених збиранню, вивченню і презентації малих фольклорних форм (приказок, прислів'їв, пісень, колискових, веснянок, колядок, щедрівок, закличок тощо), що побутують у рідному населеному пункті; складання розповідей про народні свята, обряди рідного села чи міста та свою участь у них; побудова описів історичного національного одягу жителів своєї місцевості; складання розповідей про сімейні реліквії, родинні традиції, свята).

З метою вправлення учнів у правильному й доречному вживанні формул мовленнєвого етикету та формування в молодших школярів етики спілкування доцільно пропонувати складати діалоги за ситуативними малюнками, словесно описаними ситуаціями на теми: «У театрі», «На виставці», «У магазині», «На вулиці», «У транспорті», «В їдальні», «У гостях» тощо [5, с. 4].

Засобами вербальної наочності під час навчання української мови у початковій школі є вірші, казки, оповідання, на матеріалі яких здобувачі освіти виконують пошукові та творчі завдання, знаходять інформацію для використання в рольових іграх, драматизації чи проєктній роботі.

Робота з пареміями, які є в чинних підручниках з української мови або ж дібрані вчителем, не лише сприятиме збагаченню словникового запасу молодших школярів, а й занурить учасників освітнього процесу в культурну й національну різноманітність, навчить відчувати особливе в культурі й мові, краще і глибше розуміти один одного, виховає повагу до українських традицій і стане джерелом формування соціокультурної компетентності учнів на ранньому етапі навчання української мови [1, с. 21].

Одним із ефективних шляхів формування означеної компетентності вважаємо пошуково-творчу діяльність учнів, яка може бути реалізована впровадженням у освітній процес початкової школи системи репродуктивних завдань аналітико-синтетичного характеру.

Отже, оскільки, саме через мову відбувається пізнання народу, його культури, ментальності, способу життя, здійснюється обмін духовними цінностями, тобто завдяки мові людина пізнає світ, здобуває освіту, орієнтується в інформаційному просторі, то зважаючи на це, учасники освітнього процесу повинні сприймати українську мову не як суто теоретико-граматичний комплекс, а як інтегровану систему, що накопичувалась і видобувалась століттями у взаємозв'язку з історією, фольклором, традиціями тощо.

### Література:

1. Басай Н. П. Особливості формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання іноземних мов. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 2(41). С. 20–24.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1728 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Кобцев Д. А. Інтегроване навчання на уроках української мови. Харків: Основа, 2010. 299 с.
5. Максименко Н. Б. Формування соціокультурної компетентності молодших школярів на уроках української мови. *Науково-педагогічні студії*. 2018. Вип 2. С. 2–8.

6. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 класи). Українська мова. Київ : Освіта, 2011.
7. Словник української мови : в 11 т. Т. 9. Київ: Наукова думка, 1978. 916 с.
8. Словник-довідник з української лінгводидактики / за ред. М. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
9. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1-2 кл. Київ : ОСВІТА-ЦЕНТР+, 2018. 240 с.

**Богданов Є. П.**, аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти  
*КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*  
*Херсонської обласної ради*  
*м. Херсон, Україна*

## **НАВЧАННЯ СТАРОСТ НОВОСТВОРЕНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

В Україні продовжується реформа місцевого самоврядування, яка передбачає поступову децентралізацію влади та отримання більших повноважень територіальними громадами. Проведення заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки населення при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій також передається на найближчий до громадян базовий рівень влади. Функціонування цивільного захисту в громаді передбачає призначення постійно-діючих органів управління, в тому числі утворення в складі виконавчих органів громади підрозділу з питань цивільного захисту, визначення складу координаційного органу управління, забезпечення готовності до дій сил цивільного захисту. До заходів, які організовуються для захисту населення на рівні громади, серед іншого, належать: здійснення оповіщення та інформування про порядок дій в надзвичайних ситуаціях; забезпечення проведення укриття мешканців громади у фонді захисних споруд, розташованих на підвзвітній території; планування та проведення евакуаційних заходів на території громади; виконання заходів медичного, радіаційного та біологічного захисту; підготовка місцевих мешканців до дій при виникненні небезпек; гасіння пожеж, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та здійснення відновлювальних робіт; життєзабезпечення постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації тощо. З метою завчасної підготовки до можливого настання надзвичайної ситуації громади розробляють та реалізують місцеві програми у сфері цивільного